

РЕШЕНИЕ

№ 6966

гр. София, 16.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 82 СЪСТАВ, в публично заседание на деветнадесети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: АНЕТА ИЛЧ. ИЛЧЕВА

при участието на секретаря КРИСТИНА Д. НИКОЛОВА
като разглежда докладваното от АНЕТА ИЛЧ. ИЛЧЕВА Гражданско дело № 20231110124066 по описа за 2023 година

Н. Г. А. е предявила за разглеждане против "....." АД и "....." ЕООД следните пасивно субективно и обективно кумулативно съединени икове: срещу "....." АД установителен иск с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 22 ЗПК за прогласяване нищожността на Договор за паричен заем № г. поради протИ.речието му със закона; срещу "....." ЕООД установителни икове с правно основание чл. 26, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД за прогласяване нищожността на Договор за предоставяне на парична гаранция № Г.

Ищцата твърди, че е сключила с ответното дружество "....." АД договор за паричен заем № г., по силата на който □ била предоставена сумата в размер на 4500 лева при годишен лихвен процент от 35 % и ГПР – 40,90 %. Било уговорено погасителните вноски да се заплащат в двуседмичен срок, като срокът на предоставения заем бил 52 седмици, а броят на вноските - 26. Сочи, че във връзка с чл. 4 от договора за паричен заем сключила с втория ответник - "....." ЕООД договор за предоставяне на гаранция, във връзка с който следвало да заплати на дружеството-заемател "....." АД определена сума, представляваща възнаграждение за поръчителство, чието заплащане било разсрочено заедно с вноските за погасяване по договора за паричен заем. Сочи, че общият размер на заплатеното от нея възлиза на 3348 лева, което плащане по своята същност представлявало извънсъдебно признание на неизгоден за "....." АД факт, а именно стойността на заплатените от ищцата вноски. Сочи, че съгласно чл. 4 от договора, сключен с "....." АД, следвало да осигури обезпечение под формата на две физически лица – поръчители, които да отговарят на различни условия; банкова гаранция или одобрено от заемодателя дружество – гарант, което предоставяло гаранционни сделки. Била реализирана третата възможност, поради което бил

сключен договорът с ответника "....." ЕООД. Счита, че договорът за паричен заем е нищожен поради протИ.речието му с императивни правни норми. Сочи, че предвиденото възнаграждение за гаранта представлявало част от ГПР на кредита, което не било включено и така ГПР надхвърлял допустимия по закон размер. Намира, че договорът протИ.речи на разпоредбите на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12, т. 20 и ал. 2 ЗПК, чл. 12, ал. 1, т. 7 - 9 ЗПК, както и на 19, ал. 4 ЗПК и 143, ал. 1 ЗЗП. Развива подробни съображения за нищожност на договора за паричен заем. Счита, че с оглед предвидените възможности единствената достъпна за заемателя опция е сключването на договор за поръчителство с избрано от заемотателя юридическо лице, което е свързано с него и на чийто капитал е едноличен собственик. Ето защо намира и сключеният с втория ответник договор за поръчителство за нищожен. Твърди, че последният няма основание, тъй като обезпечава задължения по нищожен договор за паричен заем. Счита, че същият протИ.речи както на императивни разпоредби на ЗЗД относно предоставянето на поръчителството, така и на добрите нрави. Излага, че поради накърняването на принципа на добри нрави с регламентираното възнаграждение за поръчител по процесния договор се достига до значителна нееквивалентност на насрещните престации по договорното съглашение, до zlepоставяне на интересите на кредитополучателя с цел изгода на кредитора. Счита, че неправилно предвидените суми по договора за поръчителство не са включени в предвидения ГПР. Сочи и за наличие на свързаност между дружествата "....." АД и "....." ЕООД, като печалбата на последния се разпределяла в полза на едноличния собственик на капитала му "....." АД. На следващо място твърди, че поради нищожния характер на атакувания договор, ищцата не е следвало да заплаща възнаграждението за поръчителя, нито договорна лихва, а единствено чистата стойност на главницата.

В срока по чл. 131 ГПК са постъпили отговори на исковата молба, с които ответниците оспорват исковете като неоснователни.

Ответникът "....." АД оспорва твърденията на ищцата за недействителност на договора с доводи, че същият е сключен в пълно съответствие с изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12 и т. 20 и ал. 2 ЗПК, поради което се явява и валиден да породи правни последици. Сочи, че преди да сключи договора, ищцата е имала възможност да се запознае с цялата необходима информация и условията, при които се сключват този тип договори, съответно да прецени дали да се обвърже по него. Заявява, че цялата необходима информация, свързана с изчисляване на ГПР, е налична в процесния договор за заем, като в същия са посочени както общата сума, дължима от потребителя, така и взетите предвид допускания. Оспорва да е налице заобикаляне на императива на нормата на чл. 19, ал. 4 ЗПК. Намира, че възнаграждението по договора за поръчителство не представлява разход за допълнителна услуга, който да трябва да се включи в ГПР, тъй като това не е задължително условие за получаване на кредита. Оспорва твърдението на ищцата, че изискването за предоставяне на обезпечение по договора за паричен заем протИ.речи на Директива 2008/48, транспонирана в ЗПК. Уточнява, че в сключения договор за паричен заем са посочени заемната суми, размерът и броя на вноските, които трябва да се върнат, като

ищцата е можела да предвиди икономическите последици от непогасяването им.

Ответникът „.....” ЕООД оспорва твърденията на ищцата, обективирани в исковата молба. Твърди, че сключеният договор за гаранция е валиден като възнаграждението за поръчителя е определено след извършена преценка на риска. Оспорва, че поръчителството обезпечава нищожен договор за паричен заем, като уточнява, че дори и последният да се прогласи за недействителен, то ищцата би дължала чистата стойност на кредита. Поради това и доколкото е налице главен дълг, договорът за поръчителство не следва да се счита за нищожен.

В срока по чл. 131 ГПК „.....” АД е предявило срещу Н. Г. А. насрещни осъдителни искове в следната последователност: 1/ главен иск с правно основание чл. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 23 ЗПК за осъждане на ответницата по насрещния иск да заплати сумата от 2849,76 лева, представляваща чистата стойност на кредита /усвоената главница/ по сключения Договор за паричен заем № от 29.07.2022 г. и при условията на евентуалност 2/ обективно кумулативно съединени осъдителни искове с правно основание чл. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД за осъждане на ответницата по насрещните искове да заплати сумата от 3277,96 лева, представляваща непогасената главница по сключения Договор за паричен заем № от 29.07.2022 г., ведно със законната лихва от 12.07.2023 г. до окончателното плащане и сумата от 435,08 лева, представляваща незаплатена дължима възнаградителна лихва, уговорена в процесния договор.

Претенциите си ищецът по насрещните искове обуславя с обстоятелството, че ответницата по тях не е изпълнила задълженията си по сключения от нея договор за паричен заем, въпреки че е усвоила надлежно заемната сума в размер на 4500 лева. С тези доводи обуславя правен интерес от предявяване на евентуално съединените искове, като при отхвърляне на първоначалните исковите претенции Н. Г. А. да бъде осъдена да му заплати сума в общ размер на 3713,04 лева, от която 3277,96 лева - непогасена главница и 435,08 лева - непогасена възнаградителна лихва, а евентуално при уважаване на първоначалните искиви претенциите претендира чистата стойност на предоставения от заем съгласно чл. 23 ЗПК в размер на 2849,76 лева - дължима главница по договора.

Ответницата по насрещните искове депозира отговор, с който заявява, че евентуално би дължала само чистата стойност на кредита, с оглед недействителността на сключения договор за паричен заем, съобразно приетия погасителен план. Моли за разсрочване на главницата.

Съдът, след като прецени събраните по делото доказателства и обсъди доводите на страните, с оглед разпоредбата на чл. 235, ал. 2 ГПК, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

По предявените искове с правно основания чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 22 ЗПК и чл. 26, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД в доказателствена тежест на ищцата е да установи при условията на пълно и главно доказване правопораждащите факти, от които черпи изгодни за себе си последици, а именно: че между нея и ответниците са възникнали облигационни отношения по договор за паричен заем №/29.07.2020 г. и договор за поръчителство, сключен във

връзка с договор за паричен заем №/29.07.2020 г., както и че първият от тях протича в нарушение на закона, а вторият е сключен за обезпечаване на нищожна сделка и недействителен на твърденията от основания.

По делото е представен Договор за паричен заем №/29.07.2022 г., сключен между „.....“ АД и Н. Г. А., по силата на който на заемателя се предоставя в заем сумата от 4500 лева, която следва да бъде върната на 26 двуседмични вноски в размер на 206,28 лева всяка при фиксиран годишен лихвен процент от 35% и ГПР от 40,90%.

Представен е и Договор за предоставяне на гаранция №/29.07.2022 г., сключен между „.....“ ЕООД и Н. Г. А., по силата на който гарантът се задължава да издаде гаранция за плащане (за изпълнение на парични задължения) в полза на „.....“ АД с цел гарантиране на изпълнението на всички задължения на потребителя, възникнали съгласно Договора за паричен заем. За поемане на това задължение потребителят дължи възнаграждение на гаранта в размер на 4308,72 лева, платимо разсрочено на вноски в размер на 165,72 лева, дължими на падежа на плащане на погасителните вноски по договора за паричен заем, сключен с „.....“ АД.

В чл. 4 от договора за паричен заем е предвидено, че в 3-дневен срок от датата на сключване на договора заемателят се задължава да предостави на заемотателя някое от посочените в разпоредбата обезпечения. В тази връзка в чл. 1 от договора за предоставяне на гаранция е посочено, че „.....“ ЕООД, в качеството си на гарант, отговаря за всички последици от неизпълнението на потребителя, като за целта съгласно чл. 3 от договора за предоставяне на гаранция потребителят следва да заплати възнаграждение в размер на 4308,72 лева, платимо разсрочено на вноски, всяка от които в размер на 165,72 лева.

Във връзка с анализиранията два договора, следва да се съобрази следното: въпреки че всеки един от посочените два договора формално да представлява самостоятелен договор, двата договора следва да се разглеждат като едно цяло. Тази обвързаност се установява от уговорката за необходимост от предоставяне на кредитора на обезпечение по кредита в 3-дневен срок от датата на сключване на договора за заем, както и с изричната уговорка за изплащане на възнаграждение за даване на обезпечение, ведно с основното задължение по кредита. Поради това съдът намира, че по отношение преценката относно действителността на процесните договори за предоставяне на заем и гаранция следва да намерят приложение общите правила на ЗЗД, ЗПК и ЗЗП, тъй като ищцата като физическо лице е потребител по смисъла на § 13, т. 1 от ДР на ЗЗП.

В разпоредбата на чл. 3, ал. 3 от процесния договор за предоставяне на гаранция е предвидено, че уговореното възнаграждение, дължимо от ищцата в размер на 4308,72 лева, не постъпва в патримониума на гаранта, а „.....“ АД е овластено да приема вместо гаранта изпълнение на задължението на потребителя за плащане на възнаграждение по договора за предоставяне на гаранция. Съдът счита, че уговореното в чл. 3 от договора за предоставяне на гаранция задължение за заплащане на възнаграждение не поражда права и задължения за страните, тъй като накърнява добрите нрави и води до неговата нищожност. С оглед

изложените съображения съдът следва да обоснове извод, че чрез сключването на този договор за предоставяне на гаранция се цели заобикаляне на нормата на чл. 19, ал. 4 ЗПК, доколкото в договора за предоставяне на гаранция се уговаря възнаграждение, което впоследствие ще бъде изплатено като печалба на „.....“ АД. По този начин се цели едно допълнително оскъпяване на договора за заем, допълнително възнаграждение за заемодателя, което е уговорено по друго правоотношение, с цел да се избегне разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК, която предвижда, че ГПР не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с ПМС. В самия договор за паричен заем е посочено, че размерът на ГПР възлиза на 40,90%, но в същия не е включено възнаграждението за предоставената гаранция, възлизащо на 4308,72 лева, съобразно нормата на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК.

Следва да се отбележи и обстоятелството, че при направена служебно справка в ТР се установява, че едноличен собственик на капитала на „.....“ ЕООД е „.....“ АД. По този начин печалбата на „.....“ ЕООД за извършената от него търговска дейност като гарант се разпределя и в „.....“ АД. Така икономически по-слабата страна /заемополучателят/ се е задължила да заплати на гаранта възнаграждение, което се дължи в 3-дневен срок от датата на сключване на договора за заем, без значение дали е изправна страна по същия. Договорът за предоставяне на гаранция е нищожен поради накърняване на добрите нрави, доколкото сумата, която се претендира по него, е определена под условие за всеки ден, за който е в сила гаранцията, не е включена в ГПР, посочен в договора за заем, като при включване на възнаграждението от договора за предоставяне на гаранция действителният ГПР би бил в размер, надхвърлящ поставеното в чл. 19, ал. 4 ЗПК ограничение. По този начин потребителят е бил въведен в заблуждение относно стойността на разходите, които следва да направи по обслужване на заема и реално по този начин се калкулира допълнителна печалба към договорената възнаградителна лихва по договора за заем.

Във връзка с изложеното следва да се вземе предвид и обстоятелството, че процесните договори протИ.речат и на нормата на чл. 33, ал. 1 и 2 ЗПК, с което се цели забранена от закона цел - въвеждане на допълнителни плащания, чиято дължимост е свързана с хипотеза на забава на длъжника. Така сключените договори за предоставяне на заем и гаранция протИ.речат на закона. От договора за паричен заем е видно, че предоставянето на гаранция е предпоставка за сключването му, а от начина на изпълнение на задължението по сключения договор за гаранция е видно, че то се заплаща заедно със погасителните вноски по заема, съобразно уговорения в договора за паричен заем погасителен план. Нещо повече - уговорено е, че дължимото възнаграждение за предоставяне на гаранция с размер на вноската от по 165,72 лева следва да се заплати на падежа, посочен в погасителния план по договора за заем и същото следва да бъде изплатено в полза на „.....“ АД. Следва да се отбележи, че дължимите по договора за предоставяне на гаранция плащания ще бъдат събирани от заемодателя „.....“ АД за сметка на гаранта „.....“ ЕООД, както и че плащането на дължими по договора за гаранция суми на „.....“ АД се погасяват с приоритет пред задълженията на „.....“ ЕООД.

Видно от данните по делото на длъжника е отпуснат заем в размер на 4500 лева, а е уговорено възнаграждение за предоставяне на гаранция в размер на 4308,72 лева, което е прекомерно и по този начин е нарушен принципът на добросъвестност и справедливост. Изложеното води до извод, че са накърнени добрите нрави, което води до недействителност на договорите за предоставяне на заем и гаранция. Във връзка с гореизложеното следва да се вземе предвид и текста на чл. 143 ЗЗП, в който е посочено, че неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, е всяка уговорка в негова вреда, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя. В посочената разпоредба е налице изброяване на изричните хипотези, при които една клауза в договор се явява неравноправна, което не е изчерпателно. Клаузата за възнаграждението по договора за предоставяне на гаранция цели заобикаляне на ЗПК и единствено оскъпяване на заема.

Поради изложеното предявените иски следва да бъдат уважени като основателни.

По предявения главен насрещен иск с правно основание чл. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 23 ЗПК в тежест на ищеца по него е да докаже, че по силата на валидно сключен договор за паричен заем е предоставил на ответницата заемна сума в претендирания размер, която представлява чистата стойност на усвоения кредита, а последната се е задължила да я върне съгласно валидно уговорени условия по договора и в изпълнение на погасителен план към него.

Съдът прие за установено, че между Н. Г. А. и "....." АД е бил сключен Договор за паричен заем №/29.07.2022 г. с посоченото съдържание. По делото не се спори, че ответницата е получила сумата от 4500 лева от ЕООД. Разпоредбата на чл. 240, ал. 1 ЗЗД установява, че договорът за заем има реален характер и се счита сключен в момента на получаване на сумата от заемополучателя, поради което следва да се приеме, че договорът е бил сключен, като за ответницата е възникнало задължението за връщане на предоставения за временно ползване финансов ресурс в размер на сумата от 4500 лева при условията и за сроковете, установени в клаузите на договора.

Съдът прие, че Договор за паричен заем №/29.07.2022 г. е недействителен поради противоречието му със закона. Съгласно чл. 23 ЗПК когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. Ищецът по насрещния иск признава извършените от ответницата плащания в общ размер на 1650,24 лева. След приспадане на тази сума от предоставената главница по договора за заем в размер на 4500 лева съдът приема, че е останала непогасена сума от главницата в размер на 2849,76 лева.

С оглед гореизложените съображения предявеният главен насрещен иск е основателен и следва да бъде уважен. Не следва да бъдат разглеждани предявените в условията на евентуалност насрещни иски.

При този изход на спора право на разноски имат всички страни. Н. Г. А. е претендирала разноски за държавна такса в размер на 542 лева. С оглед уважаване на предявените от нея иски следва да ѝ бъде присъдена сумата от 352,34 лева, доколкото това

е размерът на дължимата държавна такса. Претендира се адвокатско възнаграждение при условията на чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА в общ размер на 2397,68 лева, като с оглед направеното възражение за прекомерност, фактическата и правна сложност на делото и чл. 7, ал. 2, т. 2 НМРАВ същото следва да бъде намалено до 1500 лева с включено ДДС. "....." АД претендира следните разноски: 262,51 лева – държавна такса и 720 лева – юрисконсултско възнаграждение. Поради уважаване на предявения насрещен иск на ищеца по него следва да се присъдят разноски за държавна такса в пълен размер, както и за юрисконсултско възнаграждение, което съдът на основание чл. 78, ал. 8 ГПК определя в размер на 50 лева. „.....“ ЕООД претендира разноски в размер на 360 лева за юрисконсултско възнаграждение, но с оглед на това, че предявеният срещу него иск е уважен, разноски не му се следват.

Воден от горното, Софийски районен съд, 82 състав

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА НЕДЕЙСТВИТЕЛЕН Договор за паричен заем №/29.07.2022 г. по предявения от Н. Г. А., ЕГН *****, срещу "....." АД, ЕИК, иск с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 22 ЗПК.

ПРИЗНАВА ЗА НЕДЕЙСТВИТЕЛЕН Договор за предоставяне на гаранция №/29.07.2022 г. по предявения от Н. Г. А., ЕГН *****, срещу „.....“ ЕООД, ЕИК, иск с правно основание чл. 26, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД.

ОСЪЖДА Н. Г. А., ЕГН *****, да заплати на "....." АД, ЕИК, на основание чл. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 23 ЗПК сумата от 2849,76 лева, представляваща чистата стойност на кредита /усвоената главница/ по сключения Договор за паричен заем № от 29.07.2022 г.

ОСТАВЯ БЕЗ РАЗГЛЕЖДАНЕ предявените от "....." АД, ЕИК, срещу „Н. Г. А., ЕГН *****, евентуално съединени искове с правно основание чл. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД.

ОСЪЖДА "....." АД, ЕИК и "....." ООД, ЕИК, да заплатят на Н. Г. А., ЕГН *****, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от 352,34 лева – разноски по делото.

ОСЪЖДА "....." АД, ЕИК и "....." ООД, ЕИК, да заплатят на адв. А. З. Д., САК, личен № 1000768210, на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА адвокатско възнаграждение в размер на 1500 лева.

ОСЪЖДА Н. Г. А., ЕГН *****, да заплати на "....." АД, ЕИК, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от 312,51 лева – разноски по делото.

РАЗСРОЧВА на основание чл. 241, ал. 1 ГПК изпълнението на дължимата съгласно настоящото решение суми за главница и разноски, като **ПОСТАНОВЯВА** Н. Г. А., ЕГН *****, да заплаща на "....." АД, ЕИК, сумите на вноски от по 100 лева месечно, дължими на 30-то число на месеца, до окончателното изплащане на задължението.

Решението подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от

връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____